

Les Comunitats religioses

..... Jordi Dalmau

Durant moltes èpoques la història de l'Església va viure una abundant deu de fundacions d'ordes religiosos. Necessitats espirituals i socials de tota classe portaven a obrir nous camins per exercir unes vocacions específiques. Naixia d'aquesta manera el singular carisma de cada comunitat religiosa, que la diferenciava de les altres. La història de Catalunya no es podria entendre sense la història dels diversos ordes religiosos que s'hi han establert o fundat, viscut, multiplicat i treballat. Són dues històries teixides com un indestruïble canemàs, i intentar separar-les seria una greu mutilació. A vegades els pobles i els burgs han nascut al voltant d'un campanar monàstic que els ha fet el primer paper d'empara; altres vegades el monestir ha introduït la fonamental alfabetització i tota la cultura que aquesta genera, i també han vingut dels claustres aquells criteris dinamitzadors de l'administració de justícia, de l'exercici del comerç, de la cohesió de les relacions humanes i de les beceroles de la pràctica de la política. Les comunitats religioses són, històricament, un segell d'honor de l'Església, de molt rica diversitat.

A la diòcesi de Girona hi ha cinquanta-nou comunitats religioses. D'aquestes, quaranta-tres són de vida activa i setze són contemplatives. L'origen de moltes és ben remot, fins a sis i set segles endarrere; les més joves tenen gairebé cent anys d'existència; algunes tenen un origen fora de Catalunya i vingueren a establir-s'hi, mentre que d'altres nasqueren aquí i s'han expandit arreu del món. La panoràmica és una mostra esplèndida de la vitalitat de l'Església universal i també de la de Girona.

Les comunitats de vida activa són prou conegudes arreu per la seva presència dintre la societat civil, que sol repartir-se entre activitats d'ensenyament a tots els nivells i assistencials envers malalts, disminuïts, gent

Monges Esclaves del Santíssim Sagrament, a Girona.

MANEL LLADÓ / EL PUNT

L'abadessa de les monges benedictines de Sant Daniel (a l'esquerra), en una trobada ecumènica al monestir.

GUILLERMO FARRÉ / EL PUNT

gran, marginats, cases de salut, promoció de la dona i acció social de tota la gamma.

Les comunitats de vida contemplativa tenen un altre signe. S'havien anomenat «de clausura» en atenció a la seva decisió comuna, que era retirar-se a un recés amb un estil propi de vida i realitzar-hi la pregària personal i comunitària, compartir el carisma d'aquella comunitat concreta i donar testimoni de la «contemplació» de les meravelles de Déu en totes les coses creades. D'aquí els ve el nom de comunitats contemplatives. En aquest sentit, buscar el desert que sol ser un claustre de convent no és pas una fugida del món —segons expliquen els mateixos contemplatius—, sinó una manera de ser sensibles a les necessitats de tots els homes i dones, començant pels d'aquestes mateixes terres. I aquest estil contemplatiu no es tanca, espiritualment, al clos nominal, sinó que ofereix uns serveis específics d'acolliment, pregària litúrgica i espai de reflexió.

Les comunitats religioses de vida activa solen tenir marcat el seu treball material per les constitucions, originals o reformades. Quan un fundador o fundadora entenia que a la seva època feia falta ensenyament o atenció a malalts, aquestes activitats imprimien caràcter, i sol continuar essent així, per bé que en el curs de la seva història s'hagi pogut arribar a una certa especialització, posem per cas escoles de pàrvuls o cura de malalts afectats de determinades malalties. Les altres comunitats, les de vida contemplativa, també diversifiquen la seva activitat laboral. Treballen per guanyar-se la vida en feines que han de realitzar dintre mateix del convent. Ja és una limitació. Des de temps immemorial cada comunitat ha conreat la seva horta i granja i ha confeccionat treballs artesanals i artístics, brodats i ceràmiques, ornaments litúrgics, planxat i altres. Últimament algunes comunitats realitzen treballs d'enquadernació i restauració de llibres, maquetes d'arquitectura i urbanisme, correcció de textos literaris i treballs

d'informàtica. També algunes comunitats tenen una especial predilecció a mantenir centres d'acolliment i hostatgeria. Quan diem que es guanyen la vida potser haurem de primfilar que el que es guanyen és el pa —i només el pa—, amb una austeritat modèlica, tan necessària avui com poc estimada dintre la societat civil. La seva austeritat és un signe de la millor Església, com un contrapunt a molts deficiències actuals. Vista així, la vida contemplativa (ja no s'escau la paraula *clausura*) no és una espècie rara de «reserva» o relíquia d'un altre temps, sinó que és l'avançada d'un anunci joiós.

Un dels contemplatius gironins ha dit: «Volem que els cristians, quan ens valorin, sàpiguen evitar tòpics, la teologia desfasada i una visió individualista que no tingués sentit eclesial. Volem ser coneguts tal com som». Un altre hi ha afegit: «No ens agrada que se'ns presenti com uns herois o heroïnes, ni com unes persones "pobretes" que inspirem compassió».

El pas del temps, com un corró implacable, ha amassat la categoria de la qualitat espiritual a aquest brollador de les cinquanta-nou comunitats religioses que hi ha a la diòcesi de Girona. Però també el pas i el pes del temps podrien afegir a la crònica un llast de rutina, amagat sota un escrupolós respecte de la tradició. És el miratge del mèrit de la fidelitat a l'origen, com una immobilitat respecte de les fonts que podria ser no del tot positiva. Caldria recordar, a l'entrançable moviola, que eren esperançadores les finestres de Joan XXIII, aquelles per on deia ell que havia d'entrar tot l'aire fresc i renovador del món. No val a confondre la fidelitat a l'origen amb una involució que no agrada gens als homes i dones d'aquest segle XXI que enctem. Si una comunitat nascuda al segle XIII o XIV necessitava reixes i torns per mantenir una norma estricta de comunicació amb l'exterior, avui seria bo acabar de donar a aquelles peces un venerable tractament de museu, perquè el seu ús pot ferir la sensibilitat

del visitant. Si la pobresa material es toqués amb la misèria caldria actualitzar el missatge fundador, abans de deixar-lo immobilitzat per sempre, per manca d'atractiu. Si alguns fundadors/es no havien afinat prou amb la importància del treball social –tot i la lletra molt difosa de l'«ora et labora», que potser es referia, només, al treball de subsistència–, caldria començar a debatre la revisió de la manera de fer-se una presència a la societat actual. Si les vocacions religioses continuen la davallada d'ara caldrà estudiar per què aquests estils de viure el cristianisme intensament ja no atrauen la disponibilitat juvenil, tan generosa per altra banda en els camps de la cooperació, local, nacional o internacional. Si un claustre s'aïllés tant i tant de l'exterior, seria un enrariment ofegador; perquè el món exterior sí que pot estar sortit de polleguera i caminar cap a una presumpta desorientació, però precisament per això mereix ser conegut i estimat per ser redimit, si és que encara hi ha planter d'esperança al jardinet dels claustres. Hem de creure, decididament, que sí, que n'hi ha.

Alguns textos bíblics fonamentals donen suport als principis de la vocació religiosa. Se solen invocar, per exemple, uns versets de l'evangeli de Joan, en què els deixebles pregunten: «Mestre, on us allotgeu?». Jesús els

respon: «Veniu i ho veureu». Tot seguit, «Ells hi anaren, veieren on s'allotjava i es quedaren amb Ell». D'altres textos ens vénen de la muntanya del Tabor, per l'escena de la Transfiguració. I d'aquell altre «segueix-me», imperatiu adreçat personalment i intransferiblement. En clau poètica, Pere Ribot ens acosta semblantment a aquesta realitat religiosa: «Tinc temps i visc la vida. Visc en el cor de la muntanya verge, arbre gemat, pedra de llum. I prego amb l'alba i el capvespre. És el meu aire, el meu respir, i exhalo arreu la flaire d'una misteriosa fecunditat del Crist».

Però per als homes i dones del nostre món actual els pot resultar més propera una cita encarnada, d'un escriptor del segle XX. La manllevem d'Antoine de Saint-Exupéry, extreta de *Carta al general X*, escrita en plena Guerra Mundial, el 1944, pocs dies abans de la mort de l'escriptor. És un vertader clam de regeneració: «Si jo tingués fe, ben segur que, passada aquesta època d'estupidesa necessària, no suportaria res més que Solesmes. No podem continuar vivint de frigorífics, de política, del pòquer i de mots encreuats. No podem viure sense poesia, ni color, ni amor. Dos mil milions només entenen el robot, es tornen robots. Només hi ha un problema, un de sol, en tot el món: tornar als homes una significació espiritual».

Haver deixat escrit «si jo tingués fe» però alhora posar els ulls de l'esperit a Solesmes, històric bressol del monaquisme, és molt significatiu. Tot un desig, definitiu, transcendent.

A curt termini alguna comunitat gironina potser haurà de prendre decisions importants, si ens hem de basar en la manca de noves vocacions. L'Església a Girona ha d'assumir el repte de la unitat de la pinya dintre de la diversitat, de cara, sempre, a la constant construcció de la Comunitat, és a dir l'Església, ara sí en singular i en majúscula.

Al darrere del que representa el nom de Solesmes, pel seu símbol de civilització-mare, de significació espiritual, el text d'Antoine de Saint-Exupéry pot esperar la nostra època a adreçar-se cap a aquella meditació. Tot i que el seu autor admet no tenir prou fe, és més proper, així, al nostre temps, per estar més disposat a la recerca d'un aire, d'un respir. Aquesta és l'oferta que convents i monestirs han de continuar –o començar, segons l'obertura de les seves portes i finestres– a la societat actual que qui sap com va de fe, però que ha de tenir temps per viure la vida.

Jordi Daimau és escriptor.

JOAN I JOSEP SÈCURI

Claustre del monestir de monges cistercenques, a Sant Medir.

